

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ПІДПРИЄМНИЦЬКІ РИЗИКИ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 07 Управління і адміністрування

Спеціальність: 073 Менеджмент

Освітня програма: Менеджмент: бізнес-адміністрування_

Рік навчання: 3 Семестр: 6

Кількість кредитів (годин): 4 (120 год.: 24 - лекції; 24 - семінарські; 72 - самостійна робота);

Мова викладання: українська

2. Інформація про викладача (викладачів)

ПІБ: Мурашко Ірина Сергіївна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат економічних наук, доцент кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Кафедра: кафедра управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Робочий e-mail: murashkoirene@gmail.com

Години консультацій на кафедрі: понеділок, 14.40-16.00

3. Опис та мета дисципліни

Метою курсу «Підприємницькі ризики та управління ними» є: формування у майбутніх фахівців системи теоретичних знань і набуття практичних навичок у галузі аналізу та ідентифікації ризиків підприємства, їх оцінки та мінімізації.

Завданнями курсу «Підприємницькі ризики та управління ними» є вивчення сутності, функцій, законів та принципів управління ризиками; оволодіння традиційними методиками оцінки ризиків та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо управління ними; дослідження економічної безпеки суб'єкта як пріоритетного критерію ефективності його ризик-менеджменту в умовах невизначеності бізнес-середовища; поглиблення теоретико-методичних навичок щодо управління фінансовими ризиками; формування цілісного уявлення щодо сутності проектного менеджменту та опанування інструментів управління ризиками на різних етапах реалізації проекту.

Предметом дисципліни «Підприємницькі ризики та управління ними» є глибоке вивчення ризиконебезпечних ситуацій в підприємницькій діяльності, набуття вмінь і навичок оперативного управління ними.

Міждисциплінарні зв'язки: «Економіка підприємства», «Обліково-аналітичне забезпечення управлінської діяльності», «Фінансово-економічна безпека».

4. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Підприємницькі ризики та управління ними» студент повинен набути такі результати навчання:

Знання:

- сутність ризику та причини його виникнення;
- класифікація ризиків за ключовими ознаками;

- основні методи виявлення ризику;
- основні методи кількісного аналізу економічних ризиків;
- характеристики виробничих, маркетингових та фінансових ризиків;
- основні поняття ризик-менеджменту;
- характеристики виробничих, маркетингових та фінансових ризиків;
- основи організації процесу управління ризиком.

Уміння :

- ідентифікувати економічні ризики діяльності господарюючих суб'єктів;
- здійснювати якісний та кількісний аналіз ступеню ризику статистичним та експертним методами;
- здійснювати якісний та кількісний аналіз ступеню ризику аналітичним методом та методом аналогів;
- аналізувати ефективність методів управління ризиком;
- вибирати доцільні заходи з управління виробничими, маркетинговими та фінансовими ризиками.

Комуникація :

- показувати уміння працювати автономно та в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

- використовувати сучасні комп'ютерні і телекомуникаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

- оволодіти навичками письмової та усної професійної комунікації державною мовою.

Автономність та відповідальність .

-прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування;

-ініціювання оригінальних дослідницько-інноваційних комплексних проектів, спрямованих на розв'язання складних соціально значущих проблем, лідерство та автономність під час їх реалізації;

-глибоке усвідомлення та відповідальність за наукове обґрунтування стратегічних рішень, достовірність прогнозування розвитку суспільства;

-безперервний саморозвиток і самовдосконалення;

-здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним.

5. Структура дисципліни

Тема 1. Функціонування фірм в умовах невизначеності та ризику

Перелік питань/завдань, що виносиТЬся на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <p>1. Предмет, методи і задачі дисципліни. Суттєва характеристика фірми. Функціонування фірми в умовах ризику. Внутрішнє і зовнішнє середовище господарювання. Виробничі засоби підприємства. Фінансові засоби підприємства. Виробництво продукції. Фінансові результати діяльності.</p> <p>2. Поняття повної, часткової невизначеності, повної визначеності. Причини виникнення невизначеності. Ситуація невизначеності і ситуація ризику.</p> <p>3. Особливості керування в умовах невизначеності. Поняття ризик-менеджменту і його особливості в умовах конкурентної</p>	<p>1. Зоріна О.А. Методи аналізу фінансових ризиків. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку контролю і аналізу. 2020. № 2(20). С. 221–229.</p> <p>2. Жаліло Я.А. Україна після коронакризи – шляхи одужання : наукова доповідь. Київ : НІСД, 2020. 304 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/tez_i_virus.</p> <p>3. Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2020. 68 с.</p> <p>4. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>5. Quantum – Finance in Perspective. Сайт, присвячений кількісним методам ризикменеджменту. Режим доступу:</p>

<p>боротьби. Стратегічне управління фірмою в умовах невизначеності.</p>	<p>http://www.quantummagazine.com/.</p>
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Функціонування фірми в умовах ризику. 2. Внутрішнє і зовнішнє середовище господарювання. 3. Виробничі засоби підприємства. 4. Фінансові засоби підприємства. 5. Причини виникнення невизначеності. 6. Особливості керування в умовах невизначеності. 7. Стратегічне управління фірмою в умовах невизначеності. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зоріна О.А. Методи аналізу фінансових ризиків. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку контролю і аналізу. 2020. № 2(20). С. 221–229. 2. Горго І.О. Ризики як ключовий об'єкт управлінської діяльності аграрних підприємств. Науковий вісник НУБіП України. 2018. № 284. С. 288-298. 3. ліло Я.А. Україна після коронакризи – шлях одужання : наукова доповідь. Київ : НІСД, 2020. 304 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/tez_i_virus. 4. Нечипорук Л. В. Фінансова інклузія в контексті страхових послуг. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. № 3. С. 411-417. DOI: https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i26.143994 5. Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2020. 68 с. 6. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с. 7. Quantum – Finance in Perspective. Сайт, присвячений кількісним методам ризикменеджменту. Режим доступу: http://www.quantummagazine.com/ .
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які розрізняють типи невизначеності залежно від засобів визначення ймовірності: а) об'єктивна; б) статична; в) суб'єктивна; г) нестатична; д) випадкова. 2. Ризик є наслідком: а) невизначеності; б) впевненості; в) конфліктності; г) вірна відповідь відсутня; д) всі відповіді вірні. 3. До глобальних ризиків можна віднести: а) ризик упущенії вигоди; б) ризик зменшення платоспроможності; в) інвестиційний ризик; г) політичний ризик; д) вірна відповідь відсутня. 4. Рівень комерційного ризику залежить від: а) стабільність попиту; б) цінова стабільність; в) еластичність попиту; г) вірна відповідь відсутня; д) всі відповіді вірні. 5. До кількісних методів аналізу ризиків не відносять: а) економіко статистичний метод; б) розрахунково-аналітичний метод; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зоріна О.А. Методи аналізу фінансових ризиків. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку контролю і аналізу. 2020. № 2(20). С. 221–229. 2. Горго І.О. Ризики як ключовий об'єкт управлінської діяльності аграрних підприємств. Науковий вісник НУБіП України. 2018. № 284. С. 288-298. 3. ліло Я.А. Україна після коронакризи – шлях одужання : наукова доповідь. Київ : НІСД, 2020. 304 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/tez_i_virus. 4. Нечипорук Л. В. Фінансова інклузія в контексті страхових послуг. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. № 3. С. 411-417. DOI: https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i26.143994 5. Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2020. 68 с. 6. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с. 7. Quantum – Finance in Perspective. Сайт, присвячений кількісним методам ризикменеджменту. Режим доступу: http://www.quantummagazine.com/ .

<p>в) аналоговий метод; г) синергетичний метод; д) вірна відповідь відсутня.</p> <p>6. До методів нейтралізації ризиків відносять: а) диверсифікація; б) внутрішнє та зовнішнє страхування; в) лімітування; г) вірна відповідь відсутня; д) всі відповіді вірні.</p> <p>7. Залежно від тривалості в часі ризик може бути: а) глобальний і локальний; б) короткочасний і постійний; в) виправданий і невиправданий (обґрунтований або необґрунтований); г) ризик, що страхується та ризик, що не страхується; д) систематичний (некерований) та несистематичний (керований);</p> <p>8. Серед запропонованих визначень сутності категорії «ризик» виберіть ті, що найбільш вдало характеризують її зміст: а) це можливість виникнення збитків або недоотримання прибутку підприємства, у порівнянні з варіантом, що прогнозується; б) це ситуаційна характеристика діяльності, що означає невизначеність її наслідків, можливі несприятливі її наслідки, альтернативні варіанти помилок або успіху; в) це втрати, збитки, вірогідність яких пов'язана з наявністю невизначеності, а також можливі вигоди та прибутки, одержати які можливо за дій, що обумовлені ризиком; г) це характеристика управлінської діяльності, що здійснюється в ситуації невизначеності, коли вибір менеджером альтернативного рішення пов'язаний із ймовірністю негативних наслідків у реалізації втрат або з одержанням прибутку підприємства.</p> <p>9. Яка з наведених далі причин сприяє виникненню невизначеності під час реалізації господарського рішення в організації: а) нестача повної та достовірної інформації; б) поганий настрій керівника під час розроблення господарського рішення; в) несправність комп'ютера; г) вірна відповідь відсутня; д) всі відповіді вірні.</p> <p>10. На рівні прийняття стратегічних управлінських рішень відокремлюють такі внутрішні фактори ризику:</p>	<p>ризикменеджменту. Режим доступу: http://www.quantummagazine.com/.</p>
--	--

<p>а) хибний вибір чи неадекватне формулювання цілей підприємства;</p> <p>б) недостатня якість управління підприємством;</p> <p>в) помилковий прогноз розвитку зовнішнього господарського середовища в довгостроковій перспективі тощо.</p> <p>г) вірна відповідь відсутня;</p> <p>д) всі відповіді вірні.</p>	
--	--

Тема 2. Ризик та його різновиди. Класифікація ризиків

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (4 год.):</p> <p>1. Поняття ризику і його різновиди. Основні риси ризику.</p> <p>2. Функції ризику.</p> <p>3. Класифікація ризиків.</p> <p>4. Специфіка управління ризиками</p>	<p>1. Кравченко М. О., Боярінова К. О., Копішинська К. О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник. Київ: КПІ ім.. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.</p> <p>2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.</p> <p>3. Ріщук Л. І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.</p> <p>4. Risk Management Standart4360:1999. URL: http://www.riskmanagement.com.ua.</p>
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <p>1. Поняття ризику і його різновиди. Основні риси ризику.</p> <p>2. Функції ризику.</p> <p>3. Класифікація ризиків.</p> <p>4. Специфіка управління ризиками</p>	<p>1. Кравченко М. О., Боярінова К. О., Копішинська К. О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник. Київ: КПІ ім.. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.</p> <p>2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.</p> <p>3. Ріщук Л. І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.</p> <p>4. Risk Management Standart4360:1999. URL: http://www.riskmanagement.com.ua.</p>
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Навести відповіді на питання (письмово): класифікація ризиків за належністю до країни функціонування господарського суб'єкта, рівнем виникнення, сферою походження, причинами виникнення, ступенем обґрунтованості прийняття ризику, відповідністю припустимим межам, ознакою реалізації ризиків, масштабами впливу, можливістю прогнозування, ступенем впливу на господарські суб'єкти.</p>	<p>1. Кравченко М. О., Боярінова К. О., Копішинська К. О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник. Київ: КПІ ім.. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.</p> <p>2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.</p> <p>3. Ріщук Л. І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.</p> <p>4. Risk Management Standart4360:1999. URL: http://www.riskmanagement.com.ua.</p>

Тема 3. Якісний та кількісний аналіз економічного ризику

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <p>1. Крива розподілу імовірності отримання прибутку.</p> <p>2. Крива розподілу ймовірностей втрат прибутку.</p> <p>3. Сутність якісного та кількісного аналізу ризиків.</p> <p>4. Принципи аналізу ризиків.</p> <p>5. Напрямки аналізу підприємницьких ризиків.</p> <p>6. Збитки, які виникають в процесі підприємницької діяльності.</p> <p>7. Методи аналізу ступеня ризику.</p>	<p>1.Долінський Л. Фінансовий ризик-менеджмент: навчально-методичний посібник. НаУКМА, 2022. 132 с.</p> <p>2.Балуєва О.В., Гончаров В.М., Ларіна Р.Р. Управління ризиками в логістиці. Навчальний посібник для ВНЗ. Київ: Кондор. 2019. 254 с.</p> <p>3.Крамчанінова М.Д., Вахлакова В.В. Пандемії як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 18–23.</p> <p>4.Сосновська О. О. Система економічної безпеки підприємств зв'язку: монографія. К. : Центр учебової літератури, 2019. 438 с.</p> <p>5.Sosnovska O. O., Zhytar M. O. Integral Valuation of the System Efficiency of Economic Security of the Enterprise. Collective Monograph Association Agreement: Driving integrational Changes / Accent Graphics Communications. Chicago, Illinois, USA, 2019. P. 109–121.</p>
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <p>1. Крива розподілу імовірності отримання прибутку.</p> <p>2. Крива розподілу ймовірностей втрат прибутку.</p> <p>3. Сутність якісного та кількісного аналізу ризиків.</p> <p>4. Принципи аналізу ризиків.</p> <p>5. Напрямки аналізу підприємницьких ризиків.</p> <p>6. Збитки, які виникають в процесі підприємницької діяльності.</p> <p>7. Методи аналізу ступеня ризику.</p>	<p>1.Долінський Л. Фінансовий ризик-менеджмент: навчально-методичний посібник. НаУКМА, 2022. 132 с.</p> <p>2.Балуєва О.В., Гончаров В.М., Ларіна Р.Р. Управління ризиками в логістиці. Навчальний посібник для ВНЗ. Київ: Кондор. 2019. 254 с.</p> <p>3.Крамчанінова М.Д., Вахлакова В.В. Пандемії як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 18–23.</p> <p>4.Сосновська О. О. Система економічної безпеки підприємств зв'язку: монографія. К. : Центр учебової літератури, 2019. 438 с.</p> <p>5.Sosnovska O. O., Zhytar M. O. Integral Valuation of the System Efficiency of Economic Security of the Enterprise. Collective Monograph Association Agreement: Driving integrational Changes / Accent Graphics Communications. Chicago, Illinois, USA, 2019. P. 109–121.</p>
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Ситуація</p> <p>Які ризики, на вашу думку, найхарактерніші для діяльності: фірми, що займається збутом; підприємства, що виробляє продукти харчування; посередницької фірми; підприємства сфери послуг?</p>	<p>1.Долінський Л. Фінансовий ризик-менеджмент: навчально-методичний посібник. НаУКМА, 2022. 132 с.</p> <p>2.Балуєва О.В., Гончаров В.М., Ларіна Р.Р. Управління ризиками в логістиці. Навчальний посібник для ВНЗ. Київ: Кондор. 2019. 254 с.</p> <p>3.Крамчанінова М.Д., Вахлакова В.В. Пандемії як загрози нового типу для</p>

	<p>економічної безпеки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 18–23.</p> <p>4. Сосновська О. О. Система економічної безпеки підприємств зв’язку: монографія. К. : Центр учебової літератури, 2019. 438 с.</p> <p>5. Sosnovska O. O., Zhytar M. O. Integral Valuation of the System Efficiency of Economic Security of the Enterprise. Collective Monograph Association Agreement: Driving integrational Changes / Accent Graphics Communications. Chicago, Illinois, USA, 2019. P. 109–121.</p>
--	---

Тема 4. Методи кількісної оцінки ступеня ризику

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (4 год.):</p> <p>1. Імовірність появи випадкової величини, математичне очікування випадкової величини, дисперсія, середньоквадратичне відхилення та коефіцієнт варіації випадкової величини.</p> <p>2. Характеристика області абсолютної стійкості, нормальній стійкості, області нестійкого стану, критичного стану, кризового стану підприємства на основі кривої економічного ризику.</p> <p>3. Метод Дельфі.</p>	<p>1. Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2020. 68 с.</p> <p>2. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>3. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>4. Кривда О. В. Економічні ризики та методи їх вимірювання: рекомендації до вивчення. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с.</p>
<p>Семінарське заняття (4 год.):</p> <p>1. Імовірність появи випадкової величини, математичне очікування випадкової величини, дисперсія, середньоквадратичне відхилення та коефіцієнт варіації випадкової величини.</p> <p>2. Характеристика області абсолютної стійкості, нормальній стійкості, області нестійкого стану, критичного стану, кризового стану підприємства на основі кривої економічного ризику.</p> <p>3. Метод Дельфі.</p>	<p>1. Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2020. 68 с.</p> <p>2. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>3. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>4. Кривда О. В. Економічні ризики та методи їх вимірювання: рекомендації до вивчення. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с.</p>
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Задача</p> <p>Визначте ризики в діяльності фірми, яка є виробником молочної продукції. Один із продуктів – вершкове мас-ло – постачається на зовнішній ринок у ящиках. Витрати на виробництво одного ящика дорівнюють 260 грн, на транспортування його замовнику – 50 грн. Фірма продає кожен ящик за ціною 540 грн. Якщо ящик з продукцією не продається протягом місяця, то фірма не одержує доходу. Адміністратор має вирішити, яку кількість ящиків масла варто виробляти протягом місяця за умови, що</p>	<p>1. Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2020. 68 с.</p> <p>2. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>3. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>4. Кривда О. В. Економічні ризики та методи їх вимірювання: рекомендації до вивчення. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с.</p>

попит на масло, виражений у кількості ящиків, планується 50, 60, 70, 80 і 90 ящиків, а відповідні ймо-вірності попиту дорівнюють 0,1; 0,15; 0,2; 0,35; 0,2. Зробіть прогноз щодо найкращої стратегії адміністратора.	
--	--

Тема 5. Комплексна оцінка ризиків

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (4 год.):</p> <p>1. Визначення ключового параметру, вибір чинників впливу, програмування величини ключового параметру.</p> <p>2. Визначення імовірності досліджуваного проекту на основі оцінок імовірності проектів-аналогів.</p> <p>3. Прогноз очікуваних характеристик досліджуваного проекту.</p> <p>4. Визначення можливих втрат підприємства внаслідок реалізації комбінації ризиків.</p>	<p>1. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>2. Долінський Л. Фінансовий ризик-менеджмент: навчально-методичний посібник. НаУКМА, 2022. 132 с.</p> <p>3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.</p> <p>4. Ріщук Л. І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.</p> <p>5. Дмитрієв М.М., Кошечкін С.А. Кількісний аналіз ризику інвестиційних проектів. URL: http://www.cfin.ru/finanalysis/_quant_risk.shtml</p> <p>6. Risk Management Standart4360:1999. URL: http://www.riskmanagement.com.ua.</p>
<p>Семінарське заняття (4 год.):</p> <p>1. Визначення ключового параметру, вибір чинників впливу, програмування величини ключового параметру.</p> <p>2. Визначення імовірності досліджуваного проекту на основі оцінок імовірності проектів-аналогів.</p> <p>3. Прогноз очікуваних характеристик досліджуваного проекту.</p> <p>4. Визначення можливих втрат підприємства внаслідок реалізації комбінації ризиків.</p>	<p>1. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>2. Долінський Л. Фінансовий ризик-менеджмент: навчально-методичний посібник. НаУКМА, 2022. 132 с.</p> <p>3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.</p> <p>4. Ріщук Л. І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.</p> <p>5. Дмитрієв М.М., Кошечкін С.А. Кількісний аналіз ризику інвестиційних проектів. URL: http://www.cfin.ru/finanalysis/_quant_risk.shtml</p> <p>6. Risk Management Standart4360:1999. URL: http://www.riskmanagement.com.ua.</p>
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>2. Опрацювання першоджерел та навчальної літератури.</p> <p>3. Виконання практичних завдань:</p> <p>Завдання 1. Надаючи банківський кредит двом комерційним фірмам, банк розраховує, що для першої фірми збитки можливі у 20 % випадків при сумі збитків 20 000 ум. од., а для іншої – у 25 % при сумі збитку 18 000 ум. од. Якій фірмі надати кредит?</p> <p>Завдання 2. Необхідно надати</p>	<p>1. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>2. Долінський Л. Фінансовий ризик-менеджмент: навчально-методичний посібник. НаУКМА, 2022. 132 с.</p> <p>3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.</p> <p>4. Ріщук Л. І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.</p> <p>5. Дмитрієв М.М., Кошечкін С.А. Кількісний аналіз ризику інвестиційних проектів. URL: http://www.cfin.ru/finanalysis/_quant_risk.shtml</p>

<p>рекомендації щодо можливого періоду надання кредиту оптовим покупцям за наступними даними. Запланований валовий дохід від реалізації продукції з наданням товарного кредиту – 600 тис. грн. Розрахункові повні витрати на 1 грн реалізації – 0,75 грн. Середній період затримки платежів на підприємствах за наданими кредитами – 20 днів. Період надання кредиту оптовим покупцям – 350 днів. До того ж, необхідно врахувати ліміт за максимальною величиною дебіторської заборгованості (20 % від обсягу реалізації).</p>	<p>http://www.cfin.ru/finanalysis/_quant_risk.shtml 6.Risk Management Standart4360:1999. URL: http://www.riskmanagement.com.ua .</p>
--	--

Тема 6. Характеристика виробничих, маркетингових та фінансових ризиків

Перелік питань/завдань, що виносиТЬся на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> Група ризиків, що виникають у процесі розробки стратегії фірми. Постачальницькі ризики. Група ризиків порушення планових термінів. Транспортні ризики і міжнародний стандарт класифікації транспортних ризиків. Поняття маркетингового (реалізаційного) ризику. Безпосередньо збутові ризики. Ризики взаємодії з контрагентами і партнерами в процесі організації продажу продукції (послуг). Ризики непередбаченої конкуренції. Поняття фінансових ризиків. Ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей: валютні, інфляційні, дефляційні. Ризики непередбачених витрат і перевищення витрат на виробництво. Ризики незабезпечення господарської діяльності необхідним фінансуванням. 	<p>1.Крамчанінова М.Д., Вахлакова В.В. Пандемії як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 18–23.</p> <p>2.Балуєва О.В., Гончаров В.М., Ларіна Р.Р. Управління ризиками в логістиці. Навчальний посібник для ВНЗ. Київ: Кондор. 2019. 254 с.</p> <p>3.Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навч. посіб. для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» /З.Д. Калініченко. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>4.Боровик М. В., Писаревський І. М., Волкова М. В. Методичні аспекти оцінки ефективності управління діяльністю вітчизняних підприємств та організацій в умовах невизначеності та ризику. Інфраструктура ринку. 2022. № 67. с. 98-103.</p>
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> Група ризиків, що виникають у процесі розробки стратегії фірми. Постачальницькі ризики. Група ризиків порушення планових термінів. Транспортні ризики і міжнародний стандарт класифікації транспортних ризиків. Поняття маркетингового (реалізаційного) ризику. Безпосередньо збутові ризики. Ризики взаємодії з контрагентами і партнерами в процесі організації продажу 	<p>1.Крамчанінова М.Д., Вахлакова В.В. Пандемії як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 18–23.</p> <p>2.Балуєва О.В., Гончаров В.М., Ларіна Р.Р. Управління ризиками в логістиці. Навчальний посібник для ВНЗ. Київ: Кондор. 2019. 254 с.</p> <p>3.Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навч. посіб. для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» /З.Д. Калініченко. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>4.Боровик М. В., Писаревський І. М.,</p>

<p>продукції (послуг).</p> <p>8. Ризики непередбаченої конкуренції. Поняття фінансових ризиків.</p> <p>9. Ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей: валютні, інфляційні, дефляційні.</p> <p>10. Ризики непередбачених витрат і перевищення витрат на виробництво.</p> <p>11. Ризики незабезпечення господарської діяльності необхідним фінансуванням.</p>	<p>Волкова М. В. Методичні аспекти оцінки ефективності управління діяльністю вітчизняних підприємств та організацій в умовах невизначеності та ризику. Інфраструктура ринку. 2022. № 67. с. 98-103.</p>
<p>Завдання для самостійної роботи: Розробити порівняльну таблицю усіх видів ризиків та їх характеристик. Зробити детальний порівняльний аналіз декількох видів ризиків на вибір.</p>	<p>1.Крамчанінова М.Д., Вахлакова В.В. Пандемії як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 18–23.</p> <p>2.Балуєва О.В., Гончаров В.М., Ларіна Р.Р. Управління ризиками в логістиці. Навчальний посібник для ВНЗ. Київ: Кондор. 2019. 254 с.</p> <p>3.Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навч. посіб. для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент» /З.Д. Калініченко. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>4.Боровик М. В., Писаревський І. М., Волкова М. В. Методичні аспекти оцінки ефективності управління діяльністю вітчизняних підприємств та організацій в умовах невизначеності та ризику. Інфраструктура ринку. 2022. № 67. с. 98-103.</p>

Тема 7. Методи управління економічними ризиками

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (4 год.):</p> <p>1. Принципи управління ризиками.</p> <p>2. Система управління ризиками.</p> <p>3. Основи профілактики ризиків: диверсифікація та лімітування.</p> <p>4. Самострахування, як метод зниження рівня ризиків.</p> <p>5. Страхування ризику.</p> <p>6. Інформація в системі управління ризиками.</p>	<p>1.Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент : навч. посіб.Дніпро : ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>2.Кривда О. В. Економічні ризики та методи їх вимірювання: рекомендації до вивчення. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с.</p> <p>3.Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>Кравченко М. О., Бояринова К. О.,</p> <p>5.Копішинська К. О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник. Київ: КПІ ім.. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.</p>
<p>Семінарське заняття (4 год.):</p> <p>1. Принципи управління ризиками.</p> <p>2. Система управління ризиками.</p> <p>3. Основи профілактики ризиків: диверсифікація та лімітування.</p> <p>4. Самострахування, як метод зниження рівня ризиків.</p> <p>5. Страхування ризику.</p> <p>6. Інформація в системі управління ризиками.</p>	<p>1.Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент : навч. посіб.Дніпро : ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>2.Кривда О. В. Економічні ризики та методи їх вимірювання: рекомендації до вивчення. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с.</p> <p>3.Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>Кравченко М. О., Бояринова К. О.,</p> <p>5.Копішинська К. О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник. Київ: КПІ ім.. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.</p>

<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Управління ризиками – це специфічна область менеджменту, що вимагає знань в області:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) страхової діяльності; б) аналізу господарської діяльності; в) математичних засобів оптимізації економічних розрахунків; г) всі варіанти вірні. <p>д) вірна відповідь відсутня.</p> <p>2. Забезпечення умов успішного функціонування підприємства в умовах ризику – це:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) головна мета складання програми управління ризиками; б) головний принцип управління ризиками; в) головна мета системи управління ризиками; г) всі варіанти вірні; <p>д) вірна відповідь відсутня.</p> <p>3. Можливі правила управління ризиками, обумовлені обраним варіантом стратегії управління підприємством включають:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) готовність до самостійного покриття великих збитків; б) передачу всіх ризиків, що можуть негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства; в) відмовлення від освоєння нової ринкової ніші при визначеному розмірі збитків; г) всі варіанти вірні; <p>д) вірна відповідь відсутня.</p> <p>4. Інформація для розробки програми управління ризиком присвячена аналізу наступних питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) уточнення стратегії підприємства по управлінню ризиками і використанню процедур управління; б) процесу попереднього добору ризиків; в) формування плану превентивних заходів; г) всі варіанти вірні; <p>д) вірна відповідь відсутня.</p> <p>5. Будь-який процес управління повинен включати в себе основні складові, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) вхідний вплив (прямий зв'язок), тобто інформаційні сигнали, що надходять від керуючої системи до керованої; б) перетворення вхідного впливу – полягає в обробці сигналів, які надходять за певним алгоритмом; в) результат перетворення вхідного впливу, тобто виконавчу дію керованої системи; г) вплив результату на вхідний вплив (зворотний зв'язок), тобто надходження в 	<p>1. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2021. 224 с.</p> <p>2. Кривда О. В. Економічні ризики та методи їх вимірювання: рекомендації до вивчення. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с.</p> <p>3. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент. Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>Кравченко М. О., Бояринова К. О.,</p> <p>5. Копішинська К. О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с.</p>
---	---

<p>керуючий орган звітів про поточний стан і функціонуванні об'єкта управління.</p> <p>д) всі варіанти вірні.</p> <p>6. Функціональний відділ з ризик-менеджменту може працювати як:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) інформаційно-аналітичний відділ; б) відділ методичного забезпечення та планування управління ризиками; в) відділ контролю та моніторингу системи ризик-менеджменту; г) відділ адміністрування ризиків та їх правового забезпечення; д) всі варіанти вірні. <p>7. Кінцевою метою ризик-менеджменту бізнес-організацій є :</p> <ul style="list-style-type: none"> а) отримання прибутку в умовах відсутності невизначеності; б) отримання найбільшого прибутку за оптимального, прийнятного для підприємця співвідношення прибутку та ризику; в) задоволення потреб споживачів; г) гарантування надійності партнера; д) вірна відповідь відсутня. <p>8. Основні правила ризик-менеджменту бізнес-організацій:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) недоцільно ризикувати більше, ніж це може дозволити власний капітал; б) недоцільно ризикувати більшим заради меншого; в) необхідно думати про наслідки ризику; г) не правильно вважати, що завжди наявне лише одне рішення; д) усі відповіді правильні. <p>9. Реалізація принципу «недоцільно ризикувати великим заради малого» передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) порівняння очікуваного доходу з рівнем ризиків, що притаманні цій діяльності; б) визначення максимально можливого обсягу збитку у випадку настання ризикової події; в) порівняння можливого обсягу збитку з обсягом вкладеного капіталу; г) порівняння можливого обсягу збитку із усіма власними фінансовими ресурсами; д) вірна відповідь відсутня. <p>10. Основні переваги аутсорсингу управління ризиками (Risk management outsourcing):</p> <ul style="list-style-type: none"> а) відчутна економія на витратах пов'язаних з функціонуванням організаційної системи ризик-менеджменту; б) передачу всіх ризиків, що можуть негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства;

<p>в) відмовлення від освоєння нової ринкової ніші при визначеному розмірі збитків;</p> <p>г) всі варіанти вірні;</p> <p>д) вірна відповідь відсутня.</p>	
---	--

Тема 8. Особливості управління фінансовими ризиками

Перелік питань/завдань, що виноситься на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <p>1. Ризики, пов'язані з вкладенням капіталу.</p> <p>2. Комплексне управління довгостроковими інвестиціями та оборотним капіталом підприємства.</p> <p>3. Економічна рентабельність активів підприємства.</p> <p>4. Антикризове управління фінансами підприємства.</p> <p>5. Прогнозування ймовірності банкрутства підприємства.</p>	<p>1. Ріщук Л. І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.</p> <p>2. Дмитрієв М.М., Кошечкін С.А. Кількісний аналіз ризику інвестиційних проектів. URL: http://www.cfin.ru/finanalysis/quant_risk.shtml</p> <p>3. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>4. Крамчанінова М.Д., Вахлакова В.В. Пандемії як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 18–23.</p>
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <p>1. Ризики, пов'язані з вкладенням капіталу.</p> <p>2. Комплексне управління довгостроковими інвестиціями та оборотним капіталом підприємства.</p> <p>3. Економічна рентабельність активів підприємства.</p> <p>4. Антикризове управління фінансами підприємства.</p> <p>5. Прогнозування ймовірності банкрутства підприємства.</p>	<p>1. Ріщук Л. І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.</p> <p>2. Дмитрієв М.М., Кошечкін С.А. Кількісний аналіз ризику інвестиційних проектів. URL: http://www.cfin.ru/finanalysis/quant_risk.shtml</p> <p>3. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>4. Крамчанінова М.Д., Вахлакова В.В. Пандемії як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 18–23.</p>
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>Задача</p> <p>Визначте, за якого обсягу виробництва підприємство може досягти межі прибутку в 1 млн грн, користуючись такою інформацією: постійні витрати на виробництво – 1 млн одиниць продукції становить 4 млн грн; змінні – 6 млн грн; ступінь ризику за витратами, які необхідно здійснювати на підприємстві, – 5 %; ціна реалізації продукції за обсягу 1 млн одиниць продукції встановлюється на підставі 20 %-ї рентабельності.</p>	<p>1. Ріщук Л. І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.</p> <p>2. Дмитрієв М.М., Кошечкін С.А. Кількісний аналіз ризику інвестиційних проектів. URL: http://www.cfin.ru/finanalysis/quant_risk.shtml</p> <p>3. Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.</p> <p>4. Крамчанінова М.Д., Вахлакова В.В. Пандемії як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 18–23.</p>

Тематика рефератів:

1. Теорія прийняття рішень.
2. Зміст та функції теорії прийняття рішень.
3. Методи, структура і категорії теорії прийняття рішень.
4. Організаційні фактори впливу на прийняття господарських рішень.
5. Етапи підготовки і прийняття рішень.
6. Порядок підготовки і прийняття рішень.
7. Прийом, обробка, представлення інформації в процесі прийняття рішень.

8. Розпізнавання ситуації як етап прийняття рішень.
9. Підготовка варіантів рішень (альтернатив).
10. Оцінка ефективності варіантів рішень (альтернатив).
11. Класифікація рішень.
12. Види рішень залежно від характеру дій.
13. Види рішень залежно від різних ознак.
14. Вимоги до господарських рішень.
15. Місце економічного обґрунтування в системі підготовки і прийняття рішень.
16. Цілі та категорії економічного обґрунтування.
17. Принципи економічного обґрунтування.
18. Критерії оцінки ефективності господарських рішень.
19. Сутність і види невизначеності.
20. Вплив невизначеності на оцінку варіантів рішень.
21. Варіанти економічного обґрунтування альтернатив.
22. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.
23. Теорія корисності в системі процесів прийняття рішень.
24. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику.
25. Проектний ризик та прийняття господарських рішень.

ПРИКЛАДИ ПРАКТИЧНИХ СИТУАЦІЙ

Ситуація 1. Майно застраховане на суму 560 000 грн. Умовами страхової угоди передбачено франшизу 5 %. Розрахувати розмір страхових виплат за умовної та безумовної франшизи, якщо: а) збиток страхувальника складає 456000 грн; б) збиток страхувальника складає 850000 грн.

Ситуація 2. Поміркуйте, які ризики зовнішньоекономічної діяльності найхарактерніші для підприємств металургійної промисловості; підприємств харчової промисловості; фірми, що займаються збутом на зовнішні ринки, приватного університету?

Ситуація 3. За договором страхування майна торгового підприємства передбачено умовну франшизу в розмірі 5%, а страхова сума – 1,5 млн. грн. Фактичний збиток: а) 44 тис. грн; б) 25 тис. грн; в) 106 тис. грн; г) 280 тис. грн. Визначить, в яко-му розмірі буде відшкодовано збиток в усіх випадках.

Ситуація 4.

Ви збираєтесь стати підприємцем. З якими ризиками на етапі відкриття власної справи ви можете зіткнутися? Якими методами ризик-менеджменту можна знизити ці ризики?

Ситуація 5.

У діяльності творчого колективу завжди наявний ризик його розформування в результаті, наприклад, несприятливої кон'юнктури. Які ще види ризиків збереження стабільності творчого колективу ви можете назвати? Якими методами ризик-менеджменту можна знизити ці ризики?

6. Політика курсу

Політика щодо відвідування навчальних занять.

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на семінарських заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі

виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Політика академічної добросердечності.

Студенти мають дотримуватись правил академічної добросердечності відповідно до «Кодексу академічної добросердечності ІДГУ». Наявність академічного плаґіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведеннямодульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

7. Проміжний і підсумковий контроль

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота має комплексний характер: вона містить 2 теоретичні питання та практичне завдання.

Зразок модульної контрольної роботи

Варіант- 1

1. Теоретичні питання

1. Поняття господарських рішень та їх ознаки.
2. Класична, поведінкова та ірраціональна моделі прийняття рішень.
2. Практичне завдання

На основі даних про фінансово-господарську діяльність підприємств визначити розмір валового прибутку. Визначте які ризики можуть посприяти його мінімізації.

№ з/ п	Показники	Підприємства		
		A	B	V
1	Виручка від реалізації продукції, тис. грн..	273000	321420	359000
2	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	163800	204800	225340
3	Акційний збір, тис. грн.	27800	-	18920
4	Адміністративні витрати, тис. грн.	4800	6200	7960
5	Фінансові доходи, тис. грн.	32600	19600	30680
6	Фінансові витрати, тис. грн.	11500	12080	16432
7	Аморизація, тис. грн.	17740	15760	20280
8	Доходи від реалізації оборотних активів, тис. грн.	19600	24600	26180
9	Дохід від операційної оренди, тис. грн.	11380	20340	9600
10	Витрати на збут, тис. грн.	7680	5980	10200
11	Дохід від спільної діяльності, тис. грн.	18900	21400	-
12	Одержано штрафи та неустойки, тис. грн.	2400	6010	5400
13	Втрати від надзвичайних подій, тис. грн.	3340	4700	8220

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-балльною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Переведення підсумкового балу за 100-балльною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою згідно табл. 1.

Таблиця 1.

Переведення підсумкового балу за 100-балльною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
51-100	зараховано
1-50	не зараховано

Загальна оцінка за курс виставляється за результатами поточного та проміжного контролю згідно табл. 2.

Таблиця 2.

Формування загальної оцінки за курс

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – середньозважений бал оцінок за теоретичні питання та/або практичні завдання, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,3
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Критерії оцінювання під час поточного контролю

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, а також результати самостійної та індивідуальної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» (http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/polozhennja_pro_porjadok_ocinjuvannja_rivnja_na_vchalnyh_dosjahren_zi_zminamy-vid-28.08.2020-protokol-1.pdf)

Оцінювання роботи на семінарських заняттях, індивідуальної та самостійної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях приведені у табл. 3.

Таблиця 3.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтования та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання розв'язання задач представлено у табл. 4.

Таблиця 4.

Критерії оцінювання розв'язання задач

Оцінка	Критерій оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Розв'язання задачі є абсолютно вірним. Студент володіє знаннями методики здійснення розрахунків, вміє нестандартно підходити до розв'язання задач (вирішення ситуацій) та робити обґрунтовані висновки.
4 бали	Задача розв'язана вірно, але обґрунтування висновків є недостатнім
3 бали	Задача розв'язана вірно, але немає висновків та хід розв'язання задачі (вправи, ситуації) не подано.
2 бали	При розв'язанні задачі виявлені неточності, помилки в розрахунках.
1 бал	Практичне завдання розв'язане невірно.
0 балів	Не було спроби розв'язати задачу

Здобувач вищої освіти має бути оцінений не менш як з 70% семінарських занять, передбачених навчальним планом. У випадку, якщо здобувач вищої освіти не був оцінений з відповідної кількості занять, він отримує 0 балів за кожне заняття, з якого мав бути оцінений. При цьому здобувачу вищої освіти може бути зараховано виконання індивідуальних завдань за певне заняття якщо він не був оцінений за результатами проведення семінарського заняття.

Основними видами індивідуальних завдань є: підготовка доповідей, рефератів; розв'язування задач, вирішення ситуаційних завдань тощо.

Оцінювання доповіді (реферату) здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела, якісна презентація результатів власного дослідження.

Індивідуальне завдання є обов'язковим для виконання. Разом з тим здобувач освіти може запропонувати свою тему доповіді (реферату) у відповідності до особистих науково-дослідних інтересів та погодити її з викладачем. Окрім цього у якості виконання індивідуального завдання здобувачу вищої освіти може бути зараховано проходження онлайн-курсів (у відповідності до змісту навчальної дисципліни) на платформах EdEra, Coursera, Prometheus та інших. Зарахування відбувається за наявності сертифікату про успішне проходження курсу.

Критерій оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою від «0» до «30». Загальна оцінка за модульну контрольну роботу є середнім арифметичним оцінок за кожне питання/завдання, яка переводиться за 100 бальною шкалою та множиться на коефіцієнт 0,3. Критерії оцінювання теоретичних та практичних завдань, які включені до проміжного контролю, наведено у табл. 3-4. У разі, якщо здобувач вищої освіти за проміжний контроль отримав менше ніж 16 балів, то він вважається таким, що не склав проміжний контроль. У

графі «проміжний контроль» виставляється 0 балів.

Критерії оцінювання при організації освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання

У разі проведення освітнього процесу у дистанційному режимі, порядок його організації регулює «Положення про організацію освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті» (<http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/polozhennja-pro-orhanizaciju-osv.-procesu-iz-zast.-tehnolohij-dyst.-navch.-2020.pdf>).

Дистанційний режим навчання передбачає проведення навчальних занять, контрольних заходів та самостійної роботи здобувачів відповідно до робочої програми навчальної дисципліни.

Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу під час синхронного режиму навчання може здійснюватися через онлайн-платформи проведення відео конференцій GoogleMeet або Zoom.

Поточний контроль результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється під час проведення дистанційних занять, а також шляхом оцінювання самостійних індивідуальних і групових завдань, що виконуються здобувачами освіти в електронній формі та надсилаються до системи підтримки дистанційного навчання (LMS Moodle або GoogleClassroom).

Завдання проміжного контролю виконуються здобувачами освіти в електронній формі та надсилаються до системи підтримки дистанційного навчання (LMS Moodle або GoogleClassroom), які оцінюються за поданим вище алгоритмом.

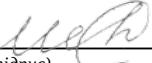
Викладач

(підпис)

Мурашко І. С.
(ПІБ)

Затверджено на засіданні кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю протокол № 9 від «11 » січня 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Метіль Т. К
(ПІБ)